

NEKA RAZMIŠLJANJA O MOGUĆNOSTI PREVOĐENJA »ODREĐENOG«
I »NEODREĐENOG« ČLANA

Određeni član i pokazni pridjev

Činjenica da je talijanski određeni član nastao od pokaznog pridjeva svraća nam pozornost na slučajeve u kojima je taj oblik do danas sačuvao pokazno značenje, koje će se sigurno očitovati i u prijevodu. Regula i Jernej (1965, str. 98), između ostalih, navode i ovaj primjer:

— *Per la circostanza la città sarà imbandierata.*

Ako tu rečenicu prevedemo, vidjet ćemo da je u takvom slučaju pokazni pridjev u nas više nego uobičajen:

— *Za tu priliku grad će biti okičen zastavama.*

Udaljimo se malo od vlastitog jezičnog sistema pa razmislimo o položaju demonstrativa u češkom, jeziku koji također ne posjeduje kategoriju člana. Slušamo li Čeha kad govori naš jezik, opazit ćemo da često upotrebljava demonstrative, što nas upućuje na interferenciju njegova materinskog jezika. Doista, i O. Radina (1977, str. 18) kaže da se u češkom jeziku vrlo često uz imenicu upotrebljavaju slabije forme demonstrativa *ten, ta, to*. Kako ti oblici više nemaju punu pokaznu vrijednost, u slučajevima kada tu vrijednost valja naglasiti, jezik se služi »pojačanim« demonstrativima *tento, tato, toto* (govorno *tenhle, tahle, tohle*). Odmah se prisjećamo da se i u vulgarnom latinskom zbog istog razloga javlja demonstrativ pojačan česticom ECCE (ECCU). Zato nam je posve logično kad Radina, na temelju usporedbe s francuskim, zaključuje da su oblici *ten, ta, to* i po porijeklu i po današnjoj funkciji »na najljepši cestě ke členu«.

Evo primjera iz tekstova trojice različitih prevodilaca skupljenih u knjizi *5 charvátských her*:

1. M. Matković, *Heraklo*:

— *Zar ne čuješ viku, zveket oružja?*

Prijevod I. Wenigove:

— *Neslyšiš ten řev, to řinčení zbrani?*

2. M. Matković, *ibidem*:

— *A ako te istina ubije — Heraklo?*

Prijevod I. Wenigove:

— *A jestli tě ta pravda zabije, Hérakle?*

3. M. Božić, *Ljuljačka u tužnoj vrbi*:

— *Znao sam, znao sam da češ mi spomenuti golubove...*

Prijevod J. Hlavničke:

— *To jsem věděl, to jsem věděl, že mi pědhodiš ty holuby.*

4. M. Krleža, *Aretej*:

- *Zaklao si mi najboljeg učenika, glupane! Čovjek je bio genijalna nada rimske medicine!*
- *Čovjek je jedan od autoriteta nazarenske bande, a tamo tvoja mnogo-poštovana supruga njeguje evanđeosku ljubav u najbanalnijoj psećoj gužvi...*

Prijevod D. Karpatskoga:

- *Zabil jsi mi najlepšího žárka, pitomče! Ten člověk byl geniální nadějí římské medicíny!*
- *Ten člověk je jednou z autorit nazarénské bandy a támhle tvoje velectěná choť pěstuje evangelickou lásku v té nejbanálnější promiskuitě jako obyčejná čubka...*

U vezi s većom frekvencijom čeških demonstrativa, prevodilac Karpatský (u privatnom pismu od 23. 11. 1980) kaže da im je funkcija ista kao i u hrvatskom književnom jeziku. Smatra da je *ten* u govoru češći jer se taj oblik »javlja i kao izražajno sredstvo emotivnosti te izražava emotivni odnos govornika«, pa se njegovom upotrebom u prijevodu pojačava govornost teksta. Isti prevodilac navodi i obrnut slučaj: Krležin original »Na rubu pameti« toliko vrvi demonstrativima da ih je u prijevodu čak izostavljao. Kaže da ni u prvom ni u drugom slučaju ti demonstrativi nemaju nikakve veze s određenošću ili neodređenošću, već vrše tek svoju deiktičku ili anaforičku funkciju, a pogotovo ovu drugu (koju je možda najbolje nazvati Pottierovim terminom *retrospektivna*, jer aktualizira imenicu koja je već bila prezentirana).

Ta nam je tvrdnja posve jasna ako smo skinuli s pijedestala »određenost« i »neodređenost«. A kada je riječ o emotivnosti, znamo da upravo ona i predstavlja snagu koja je i u kasnom latinskom djelovala na sve veću upotrebu budućeg člana. Osim toga, određeni član nije samo u talijanskom, ili općenito u romanskim jezicima, nastao od pokaznog pridjeva (isti je slučaj, npr., i sa starogrčkim). Napokon, valja podsjetiti da član nije nastao odjednom, već se stoljećima izgrađivao, da bi ga romanski jezici konačno prihvatili.

Sve to upozorava na činjenicu da i jezici u kojima ne postoji kategorija člana, ili dok ona ne postoji, posjeduju latentnu mogućnost stvaranja protučlana iz pokaznog pridjeva. O tome nam svjedoči česta upotreba demonstrativa u govornom jeziku. Zato u češkom jeziku demonstrativ i može biti »na najboljem putu da postane član« — dok još to nije — jer se u jeziku više puta pokažu ti »najbolji putovi« koji se često izgube prije nego dovedu do cilja.

»Uno« — »jedan«

Budući da je član gramatikalizirana riječ koja potječe od demonstrativa, složiti ćemo se s Alonsovom tvrdnjom da se upravo povijesni prijelaz od demonstrativa do člana sastoji u postepenom gubljenju i konačnom gubitku staroga značenja (Alonso, 1954, str. 183). Razdoblje vulgarnog latiniteta puno je takvih primjera gdje se teško opredijeliti ima li oblik koji nas zanima staro, pokazno značenje, ili ga je izgubio.

Gubljenje značenja praćeno je gubitkom naglasaka i fonetskom korozijom. Ovim bitnim svojstvima člana Alonso suprotstavlja španjolski neodređeni član koji »premda je često puta neodređena zamjenica, nikad nije član«. Na osnovi

argumenata kojima dokazuje da španjolski neodređeni član ima leksičko značenje, Alonso zaključuje da »*un, una* imaju zamjeničko značenje (ako već ne brojno) i da im je bliži *alguno*, nego član *el*« (ibidem, str. 185). Ipak, autor u bilješki ublažuje svoju tvrdnju napominjući da gramatikalizacija teče postepeno, pa u otvorenom i pokretnom jezičnom sistemu »znak ne samo da jest ili nije, nego je to manje ili više« (*sino que lo está más o menos*). Za ilustraciju početka gramatikalizacije Alonso navodi da *un* dopušta množinu — *unos pájaros, unos 20*.

Zanimljivo je da taj primjer »*más o menos*« A. Alonsa — koji, kako smo vidjeli, ne priznaje španjolskom neodređenom članu osobine člana — predstavlja most između leksičke i gramatičke vrijednosti i onima koji priznaju neodređeni član. Tako K. G. Nilsson (str. 51), govoreći o članu u švedskom, napominje: »Često se kaže da nema neodređenog člana za plural, ili da postoji nulti član, ali to je sporno. . . Neodređeni se član spominje samo u vezi s imenicom u singularu, dok se, npr., švedski oblik 'ena' klasificira kao neodređena zamjenica.«

U španjolskoj gramatici V. Vinje, u poglavlju o neodređenim pridjevima i zamjenicama, navodi se oblik *uno, -a, -os, -as* uz napomenu: »Ovaj smo oblik već sreli kao neodređeni član, a vidjet ćemo ga i među brojevima« (Vinja, 1965, str. 180). Odmah slijedi i upozorenje: »Zato valja paziti na njegovu upotrebu: kao neodređeni član prethodi imenici, kao neodređena zamjenica zamjenjuje imenicu i znači 'neki'.« Kako funkcija neodređenog pridjeva nije u prvom upozorenju spomenuta, a nije naglašeno da se neodređeni član nalazi samo uz imenicu u singularu, čini nam se da je na neki način funkcija neodređenog pridjeva spojena s funkcijom neodređenog člana. Malo dalje čitamo: »Pred imenicom, u pluralu, znači 'nekoliko', 'ne znam koliko', 'neki'«:

- *Sólo vi a unos marineros borrachos.*
- *Vidio sam samo nekoliko pijanih mornara.*

To bismo mogli prevesti i ovako:

- *Vidio sam samo neke pijane mornare.*

A upravo s *neki* i *nekoliko* prevodimo i neodređeni pridjev *alguno*.

A što je sa singularom? Mislim da nije spomenut zato što je taj oblik most između leksičke i gramatičke vrijednosti.

Doista, *un* bismo mogli shvatiti:

- a) kao član,
- b) kao neodređeni pridjev (ekvivalent *algún*) ili
- c) kao broj iz kojega su i proizašle funkcije neodređenog pridjeva i člana:
— *Sólo vi a un marinero borracho.*
— *Vidio sam samo pijana mornara.*

*nekog pijanog mornara
jednog pijanog mornara¹*

Nije važno što Alonso odlučno odriče vrijednost člana obliku *uno*, dok je gramatike inače priznaju; činjenica je da obje strane — promatrajući singular *uno* i plural *unos* — pomalo brišu granice između vrijednosti člana i neodređenog pridjeva.

¹ I Llorach (1967, str. 14) govori o formalnom nerazlikovanju tih značenja. *Hay un libro* može značiti: a) *hay un libro y no dos*; b) *hay un libro y no un cuaderno o una pluma*; c) *hay un libro cualquiera*.

Pođemo li od činjenice da je, po Alonsu sporan, neodređeni član *uno* potekao od latinskog broja UNUS (tj. *jedan*, što je općeprihvaćeno), učinit će nam se logičnim što neodređeni član prati imenice samo u singularu: jer kako bi moglo nešto što je značilo *jedan* imati plural? Kako bi moglo? Moglo bi — baš zato što je značilo, a sada više ne znači, jer se gramatikaliziralo. Ako je *uno* gramatikaliziran element, zašto ne bi imao plural kao i određeni član? Početno leksičko značenje mu ne smeta da se pojavi i u pluralu. Zato ćemo:

a) ili s Alonsom »prirodu« člana vidjeti baš u španjolskom pluralu *unos*, -as,

b) ili će nam i u singularu biti teško odvojiti člansku od pridjevske vrijednosti oblika *uno*.

Kad o tome razmišljamo, sporedno je što talijanski — za razliku od španjolskog — ne upotrebljava *uni* i *une* ispred imenice u pluralu² — tu funkciju mogu vršiti i drugi oblici, čak nulti morfemi. Stoga bih rekla da u jeziku nisu važna sredstva; važno je postići cilj. To svakako valja imati na umu i kad prevodimo na naš jezik.

I u talijanskoj gramatici J. Jerneja (1960, str. 7), u poglavlju o neodređenom članu, lako se može uočiti njegova leksička vrijednost. Naime, premda se kaže da talijanski neodređeni član nema plurala, napominje se da se umjesto *uni*, *une* upotrebljavaju:

a) neodređeni pridjevi *alcuni*, *alcune* ili *certi*, *certe* ili,

b) partitivni član *dei*, *degli*, *delle*.³

Čim neodređeni član ima te dvije vrste zamjene u pluralu, odnosno čim ga nadomješta nešto što nije puki član, znači da i sâm ima ne samo gramatičko, nego i leksičko značenje.

Nadalje, ista gramatika nas upozorava: »Za razliku od određenog člana, neodređeni može biti naglašen, ali tada ima funkciju zamjenice: *ne abbiamo visto uno*.« Kako bi ta rečenica mogla biti odgovor na pitanje

— *Quanti ne avete visti?*

a umjesto *uno* moglo bi stajati *due*, *tre* itd.

— *Ne abbiamo visti due, tre, undici*.

— vidimo da je doista riječ o broju u funkciji zamjenice. Može nam se učiniti čudnim što prema spomenutoj formulaciji naglašeni član ima funkciju broja-zamjenice. Naime, prije bi se moglo reći da taj broj ima funkciju člana, jer član ne postaje broj dobivajući naglasak, kad znamo da je broj gubeći naglasak postao članom. No sjetimo li se da je taj član nastao iz broja UNUS, koji može imati funkciju pridjeva ili zamjenice, ovakvo upozorenje iz gramatike J. Jerneja, koje dovodi u vezu broj i član, neizravno nam svjedoči da je u obliku koji nazivamo članom još uvijek veoma prisutno leksičko značenje o kojemu je govorio i Alonso.

To ćemo pokušati razjasniti pomoću primjera:

1. — *Che cosa avete visto?*

1.a) — *Abbiamo visto un camion.*

2. — *Quanti camion avete visti?*

2.a) — *Abbiamo visto un camion.*

2.b) — *Ne abbiamo visto uno.*

² De Felice i Duro (1974, str. 2 139) napominju: »pl. m. uni e f. une (solo come pronome)«.

³ I Carla Schick, (1960, str. 135), govoreći općenito o jezicima s neodređenim članom, kaže da je on »privo del plurale, nel quale è sostituito dalla forma partitiva«.

Iako *uno* u primjeru (2.b) zamjenjuje *broj+imenicu*, jer odgovara na pitanje *quanti camion*, odgovori (1.a) i (2.a) na pitanja 1. i 2. prividno su jednaki, pa se — uzeti izolirano — mogu tumačiti i prevesti trojako:

- *Vidjeli smo kamion.*
- *Vidjeli smo jedan kamion.*
- *Vidjeli smo neki kamion.*

Sjetimo li se našeg govornog *Jedni ljudi su došli*, postaje nam — i na terenu hrvatskog ili srpskog — jasan prijelaz od broja do neodređenog pridjeva, odakle jezici čine lak skok do neodređenog člana. Dodat ću da Tomo Maretić (1924, str. 38) navodi primjer *Onđe ugleda jedne velike dvore*. Naime, u našem jeziku upotreba broja *jedan* — kako kaže naš suvremenik M. Lalević (1963, str. 780) — »šira je od same brojne vrijednosti«. Iz svega proizlazi da:

- a) *jedni* u pluralu može imati vrijednost neodređenog pridjeva *neki*,
- b) naš *jedni* upadljivo se podudara sa španjolskim *unos* (koji je također ekvivalent neodređenog pridjeva *algunos*),
- c) stoga bi i hrvatski ili srpski *jedni* mogao upozoriti na neku vrst gramatikalizacije, pa bi u našem jeziku bio tretiran kao slučaj *más o menos* — most prema upotrebi *jedan* u singularu u približno istoj funkciji koju ima i talijanski neodređeni član.

Uno — broj ili član

Možda bi nam se moglo činiti da u talijanskom katkad teško razlikujemo broj 'jedan' od neodređenog člana, na što nas upozorava i Panzini u svojoj gramatici (1933, str. 16), zbog toga što su po obliku isti (kao i u španjolskom i francuskom). Kako u engleskom postoji poseban oblik za svaku od te dvije vrijednosti — *one* i *a* — mogli bismo očekivati da su one jasnije ograničene ne samo formalno nego i značenjski. Daleko od toga, jer oblik *one* ima toliko raznih funkcija da Bloomfield (1969, str. 204) upravo s njim u vezi govori o fenomenu *class-cleavage*. Naime, premda u engleskom postoji naglašeni oblik neodređenog člana, koji se čita [ei], [æɪ] (obično se tiska kurzivom, ali se inače grafemski ne razlikuje od nenaglašenog oblika *a*, *an*), i *numerical one* se smatra naglašenom varijantom neodređenog člana (Quirk — Greenbaum, 1974, §§ 4.11, 4.96):

— *I would like a/ one cigar.* (tal. *Vorrei una sigaretta*)

Rekli smo da je broj varijanta člana, a evo odmah i suprotnog primjera u kojem je član varijanta broja. Uz brojeve 100, 1 000 i 1 000 000, izgovorene ili pisane slovima, proizvoljna je upotreba *one/a*,⁴ pa proizlazi da neodređeni član ima vrijednost broja:

— *one/a hundred books* (~*three, four hundred books*)

Dakle, ni engleski se ne koristi postojanjem dvaju oblika za specijalizaciju funkcije glavnog broja i neodređenog člana: te su vrijednosti, izgleda, nerazdvojive.

⁴ Usp. Leech — Svartvik, 1975, § 663.

Neodređenoj zamjenici *uno* trebao bi odgovarati *uno* kao neodređeni pridjev, iako se kaže da je *uno* — neodređeni član.⁹ Znači li to da je neodređeni član katkada toliko blizak neodređenom pridjevu (sjetimo se da ih Alonso čak poistovjećuje) da ga i na hrvatski ili srpski možemo slobodno prevoditi neodređenim pridjevom?

Zaključak o članu »uno«

Iz svega proizlazi da je teško izvršiti razgraničenje između broja i neodređenog člana (čak i onda kad je to formalno moguće, npr.: engl. *one/a*), ali broj i član je još teže odijeliti od neodređenog pridjeva (*neki*). Naime, neodređeni pridjev je blizak neodređenom članu:

a) jer ga, npr., u talijanskom dopunjuje u pluralu,

b) jer Španjolci, koji imaju oblik *unos*, *-as*, dvoume je li to član ili pridjev (bilo bi apsurdno tvrditi da je *uno*, *-a* u singularu član, a u pluralu da ga »zamjenjuje« neodređeni pridjev *unos*, *-as*, kad je *unos*, *-as* i po obliku — plural samoga člana),

c) jer i mi neodređenim pridjevom često prevodimo neodređeni član.

Nasuprot tomu, neodređeni pridjev je blizak broju, a to je vidljivo po tome što:

a) kod nas *jedan* može imati značenje neodređenog pridjeva,

b) *jedan* u tom značenju može imati i plural,

c) i u španjolskom s istim značenjem *uno* može imati plural.

Broj *jedan*, neodređeni pridjev i neodređeni član često su homonimi, što nam govori da se te tri osnovne vrijednosti neprimjetno prelijevaju jedna u drugu preko niza međustupnjeva. Svaki ih pojedini jezik (a često i pojedini gramatičar i leksikograf) manje-više svojevorno odjeljuje: tek kad konfrontiramo razne sisteme, osobito pri prevodenju, vidimo da su te granice proizvoljne i da nipošto nisu čak ni u jednom jeziku stabilne (npr., zašto se *uno* u korelativnom izrazu *una volta* o *l'altra* smatra članom, a ne pridjevom, ako se kaže da je *uno* u izrazu *l'uno* o *l'altro* neodređena zamjenica?).

Vidjeli smo na primjeru iz španjolskog (*Vi a un marinero borracho*) i na primjeru iz talijanskog (*Ho visto un camion*) da nam se zato katkad pri prevodenju teško odlučiti za jednu od ovih varijanata:

a) reći da mi nemamo člana, pa *uno* ne prevesti nikako,

b) prevesti s *jedan*, shvativši ga kao broj,

c) prevesti s *neki*, odnosno *jedan* u istom značenju.

Govoreći o istom problemu u češkom jeziku u odnosu na francuski, O. Radina kaže: (op. cit., ibidem str. 13) »Hranice mezi pojmem číselným a prostou neurčeností bývá neznatelná.«

To će nam potvrditi posljednji primjer:

— *Voglio raccontarvi una storia.*

Kad ga promatramo izolirano, prema uputama koje nam daju rječnici, teško je opredijeliti se je li to član (*una storia* ~ *la storia*) ili broj (*una storia* ~ *due, tre storie*). Najvjerojatnije bismo rekli da je to član, ali u oba slučaja prijevod bi glasio:

⁹ Fornaciari (1881, str. 93) i Migliorini, (1942, str. 223), za razliku od ostalih talijanskih gramatičara, ubrajaju *uno* i u neodređene pridjeve.

— Ispričaj ću vam jednu priču.

Takvo rješenje odobrio bi nam i strogi Tomo Maretić (1924, str. 38), koji ne osuđuje upotrebu *jedan* u značenju *neki, nekakav*. Time se opet vraćamo na čestu ekvivalenciju neodređenih determinanata — člana *uno* i pridjeva *qualche* — što smjelo priznaje Larousseov rječnik (1974, str. 1 054) kad kao sinonim neodređenog člana navodi pridjeve *quelque, certain*. Dok Alonso ističe da *un* ima leksičko značenje, Larousseova gramatika (1964, §§ 413—414) govori o neodređenim pridjevima *quelque, certain, plusieurs, quelques, certains, divers, différents* u funkciji člana.

Ima li neodređeni pridjev člansku, ili član pridjevsku funkciju, činjenica je da im se vrijednosti miješaju. Kad je tako, zašto ne bi i naši neodređeni pridjevi (npr. *neki*) imali funkciju člana, ili barem, ako kažemo da u našem jeziku nema člana, zašto ne bi ti neodređeni pridjevi bili naši ekvivalenti za talijanski neodređeni član?

Nemamo člana, ali su druge riječi preuzele njegovu funkciju? To nas sve više približava Guillaumeovu pojmu skrivenog člana (*article occulte*). Naime, ako član shvatimo kao sistem opozicija koje se mogu izraziti i drugim sredstvima, važno je samo da se sačuva njegova vrijednost. Član, kako kaže Guillaume (1975, str. 311), više ne mora imati ovaj ili onaj oblik, već obuhvaća sve što može imati izvjesnu funkciju. Prema već spomenutom tumačenju, taj je sistem vrijednosti bio poznat Larousseovoj gramatici. Možda bi nam upravo u takvome svjetlu kontrastivna analiza talijanskog i hrvatskog ili srpskoga jezika mogla pomoći da dođemo do novih rješenja pri traženju ekvivalenata za talijanski član.

L I T E R A T U R A

- Alcros Llorach, E., »Un«, *el número y los indefinidos*, »Archivium«, XVIII, Oviedo, 1968.
- Alonso, A., *Estudios lingüísticos. Temas españoles*, Madrid, 1954.
- Battaglia, S. — Pernicone, V., *Grammatica italiana*, Torino, 1957.
- Bloomfield, L., *Language*, London, 1969.
- De Felice, E. — Duro, A., *Dizionario della lingua e della civiltà italiana*, Firenze, 1974.
- Devoto, G. — Oli, G. C., *Dizionario della lingua italiana*, Firenze, 1971.
- Fornaciari, R., *Sintassi italiana dell'uso moderno*, Firenze, 1881.
- Grammaire Larousse du français contemporain*, Paris, 1964.
- Guillaume, G., *Le problème de l'article et sa solution dans la langue française*, Paris — Québec, 1975.
- Jernej, J., *Talijanska gramatika s vježbama*, II dio, Zagreb, 1960.
- Lalević, M. S., *Srpskohrvatski u mom džepu*, Beograd, 1963.
- Leech, G. — Svartvik, J., *A Communicative Grammar of English*, London, 1975.
- Maretić, T., *Hrvatski ili srpski jezični savjetnik*, Zagreb, 1924.
- Migliorini, B., *La lingua nazionale. Avviamento allo studio della grammatica e del lessico italiano per la scuola media*, Firenze, 1942.
- Nilsson, K. G., *Noun and Article in Swedish*, »Studia linguistica«, XXII — 1, Gleeurp — Lund, godina nije zabilježena.
- Panzini, A., *Guida alla Grammatica italiana con un Prontuario delle incertezze. Libretto utile per ogni persona*, Firenze, 1933.
- Petit Larousse illustré*, Paris, 1974.
- Pottier, B., *Introduction à l'étude linguistique de l'espagnol*, Paris, 1972.
- Pottier, B., *Linguistique générale — théorie et description*, Paris, 1974.
- Quirk, R. — Greenbaum, S., *A University Grammar of English*, London, 1974.

- Radina, O., *Francouzština a čeština — systémové srovnání dvou jazyků*, Praha, 1977.
Regula, M. — Jernej, J., *Grammatica italiana descrittiva su basi storiche e psicologiche*, Bern, 1965.
Schick, C., *Il linguaggio*, Torino, 1960.
Vinja, V., *Gramatika španjolskog jezika s osnovama španjolsko-francusko-talijanskog uspoređenja*, Zagreb, 1965.

ALCUNE RIFLESSIONI SULLA POSSIBILITÀ DELLA TRADUZIONE
DELL'ARTICOLO »DETERMINATIVO« E »INDETERMINATIVO«

Riassunto

È arcinoto che l'articolo »determinativo«, meglio detto retrospettivo (Pottier), spesso viene tradotto col nostro aggettivo dimostrativo. Infatti, un *excursus* in un'altra lingua che non ha l'articolo, il ceco, conferma che l'aggettivo dimostrativo (da cui è sorto anche l'articolo italiano) rappresenta una latente possibilità per la creazione dell'articolo. Il procedimento proviene dalla tendenza verso l'espressività, accentuata in primo luogo nella lingua parlata.

Alla stessa tendenza risale anche l'uso del croato-serbo *jedan* come equivalente dell'articolo »indeterminativo« italiano: l'uno e l'altro hanno funzione presentativa, prospettiva. Uno sguardo dato alle forme corrispondenti spagnole, nonché a quelle inglesi e francesi, dimostra l'arbitrarietà e l'instabilità della delimitazione tra i valori del numerale ('*jedan*'), dell'aggettivo indeterminativo ('*neki*') e dell'articolo indeterminativo. Proprio tale fusione di valori giustifica l'uso del nostro *jedan* come equivalente di tutte e tre le categorie menzionate.

Benché il croato-serbo non abbia l'articolo, ciò nonostante può avere un *article occulte*: con tale termine G. Guillaume comprende tutto ciò che può adempiere la funzione dell'articolo, senza riguardo alla forma. Avendo adottato tale punto di vista nell'analisi contrastiva dell'italiano e del croato-serbo, possiamo trovare nuove soluzioni nella ricerca degli equivalenti dell'articolo italiano.